

การเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด
ด้วยการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์
The Enhancement of Family Relationships Among Juvenile Delinquents Through
Online Narrative Family Theory

ปัทสรา แสนกล้า¹, ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์² และ เพ็ญภา กุลนภาดล³
Paphatsara Saenkla¹, Sasinan Sirithadakunlaphat² and Pennapha Koolnaphadol³

สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Counseling Psychology, Faculty of Education, Burapha University, Thailand
Corresponding Author, Email: ¹ppumpaphat@gmail.com

Retrieved: July 5, 2025; Revised: December 31, 2025; Accepted: December 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดด้วยการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ โดยเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) กลุ่มตัวอย่างคือบิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรกระทำผิดอายุ 15 - 18 ปี ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกเข้าการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 20 ครอบครัว (40 คน) แบ่งเป็น 2 กลุ่มด้วยวิธีจับคู่ คือ กลุ่มทดลอง จำนวน 10 ครอบครัว (20 คน) และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 ครอบครัว (20 คน) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดและโปรแกรมการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดจำนวน 8 ครั้ง ครั้งละ 45 - 60 นาที แบ่งระยะการทดลองเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนการทดลอง ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง (2 สัปดาห์) วิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำ ประเมินหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี บอนเฟอร์โรนี

ผลวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ มีคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์มีคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุป ทฤษฎีเล่าเรื่องมาประยุกต์ใช้ผ่านระบบออนไลน์ ช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวสามารถปรับเปลี่ยนมุมมอง ลดความขัดแย้ง และร่วมกันสร้างเรื่องราวความสัมพันธ์ใหม่ที่ดีขึ้นได้ แม้อยู่ในบริบทที่มีข้อจำกัด ก่อให้เกิดประโยชน์โดยเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักจิตวิทยาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อฟื้นฟูสัมพันธภาพของครอบครัวกลุ่มเสี่ยงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว; ครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด; การปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์

Abstract

The objective of this quasi-experimental research was to examine the effectiveness of a family relationship enhancement program utilizing online narrative family therapy for families of juvenile offenders. The participants comprised 20 single-parent families (40 individuals), consisting of single fathers or mothers and their children aged 15–18 years who had committed offenses. Selected based on specific inclusion criteria, the families were assigned via a matched-pair technique into two groups: an experimental group (10 families) and a control group (10 families). The research instruments included a Family Relationship Assessment Scale and an online family counseling program based on narrative therapy, conducted over eight sessions, each lasting 45 - 60 minutes. The study was implemented in three phases: pre-test, post-test, and follow-up (two weeks after the intervention). Data were analyzed using repeated measures ANOVA with one between-subjects factor and one within-subjects factor, with Bonferroni post hoc comparisons applied at the 0.05 significance level.

The results indicated that the experimental group showed significantly higher family relationship scores at the post-test and follow-up phases compared to the pre-test phase ($p < 0.05$). Additionally, the experimental group had significantly higher scores than the control group at both the post-test and follow-up phases ($p < 0.05$).

In conclusion, the application of online narrative therapy enabled members of single-parent families to reframe their perspectives, reduce conflicts, and co-construct positive relationship narratives, despite contextual constraints. This approach serves as an effective alternative intervention for psychologists and relevant agencies to restore family relationships among at-risk groups, offering greater convenience, efficiency, and accessibility.

Keywords: Family Relationship Enhancement; Juvenile Offender Families; Online Narrative Family Theory

บทนำ

สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวถือเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สมาชิกในครอบครัวที่มีความรักความผูกพันและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสมย่อมส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้น อย่างไรก็ตาม ภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างครอบครัวไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก่อให้เกิดรูปแบบ "ครอบครัวเปราะบาง" เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (วนัญญา แก้วปาน, 2560; กรมกิจการสตรีและครอบครัว, 2562) สะท้อนจากสถิติการจดทะเบียนหย่าในปี พ.ศ. 2564 ที่มีจำนวนสูงถึง 110,942 คู่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

สถานการณ์ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว บิดาหรือมารดาจำต้องแบกรับภาระหน้าที่เพียงลำพัง ทั้งด้านเศรษฐกิจและการอบรมเลี้ยงดูบุตร ซึ่งมักนำไปสู่ภาวะความเครียดและข้อจำกัดในการดูแลเอาใจใส่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางเศรษฐกิจในมารดาเลี้ยงเดี่ยว และปัญหาการเลี้ยงดูบุตรสาวในบิดาเลี้ยงเดี่ยว สถานการณ์เช่นนี้ส่งผลกระทบต่อตรงต่อสัมพันธภาพภายในครอบครัว ทำให้บุตรวัยรุ่นรู้สึกขาดความรักความอบอุ่น ขาดที่พึ่งทางใจ และมองว่าตนเองไร้ค่า นำไปสู่การแสวงหาการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง จนอาจถลำลึก

เข้าสู่วงจรของการกระทำผิดในที่สุด สอดคล้องกับข้อมูลสถิติจากกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2563) ที่พบว่า แม้จำนวนคดีเด็กและเยาวชนในภาพรวมจะมีแนวโน้มลดลง แต่อัตราการกระทำผิดซ้ำกลับเพิ่มสูงขึ้น อย่างน่ากังวล โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนชายช่วงอายุ 15-18 ปี ซึ่งถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ที่สำคัญ เมื่อพิจารณาลักษณะการอยู่อาศัยพบว่า กว่าร้อยละ 65.43 ของผู้กระทำผิดมาจากครอบครัวที่แตกแยกหรือไม่ได้ อยู่กับบิดามารดา โดยกลุ่มที่อาศัยอยู่กับญาติและกลุ่มที่อยู่กับมารดาเพียงลำพังมีสัดส่วนสูงสุด ข้อมูลเหล่านี้ชี้ชัดว่า สัมพันธภาพในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญ

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว กระบวนการทางจิตวิทยาการปรึกษาครอบครัวจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ การปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่อง ซึ่งเป็นแนวคิดที่มองปัญหาแยกออกจากตัวบุคคล ช่วยให้สมาชิกในครอบครัว ได้ร่วมกันถ่ายทอดเรื่องราว สร้างความหมายใหม่ และค้นหาทางเลือกที่สร้างสรรค์ในการจัดการปัญหา ผสมกับการนำเทคโนโลยีออนไลน์ เข้ามาประยุกต์ใช้ผ่านแอปพลิเคชัน Line Meeting ซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวก รวดเร็ว เข้าถึงง่าย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตในยุคดิจิทัล ช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและการเดินทาง

การศึกษารั้วนี้ผู้วิจัยศึกษาในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นจังหวัดชายแดนที่มีบริบททางสังคมและ วัฒนธรรมเฉพาะ มีโครงสร้างครอบครัวที่หลากหลาย และพบการเพิ่มขึ้นของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเขตเมืองและกึ่งเมือง ซึ่งครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวจำนวนมากเผชิญกับความเครียดเรื้อรัง และขาดแนวทางการดูแลบุตรที่เหมาะสม ส่งผลให้สัมพันธภาพภายในครอบครัวอ่อนแอ กระทบต่อพฤติกรรมของบุตร จากงานวิจัยในบริบทเดียวกันพบว่า เยาวชนที่เติบโตในครอบครัวที่บิดามารดาแยกทางกัน มีแนวโน้มกระทำผิด หรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนสูงกว่ากลุ่มที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี (ศิริวรรณ กมลสุขสถิต, 2563; กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2563)

อย่างไรก็ตาม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว และลดความเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำในอนาคต ผู้วิจัยจึงพัฒนาโปรแกรมการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ ซึ่งเน้นการเสริมสร้างสัมพันธภาพใน ครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด ด้วยการเล่าเรื่องจะช่วยให้บุคคลสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของตนเองออกมา เพื่อนำไปสู่การสร้างเรื่องราวใหม่มาแทนที่เรื่องราวเดิมที่ยังคงติดค้างอยู่ ผ่านทางเลือกในปัจจุบัน เป็นการสำรวจ ค้นหาความรู้ และทักษะการสร้างทางเลือกให้กับตัวเอง ให้สามารถสร้างความตระหนักรู้ในตนเองว่าสามารถ จัดการกับปัญหาได้ด้วยการสร้างทางเลือกใหม่ที่เน้นผลลัพธ์เฉพาะตนเอง เป็นกลไกสำคัญในการฟื้นฟู ความสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว และสร้างเกราะป้องกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง เพื่อลดความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำของเยาวชนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดด้วยการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์

สมมติฐานการวิจัย

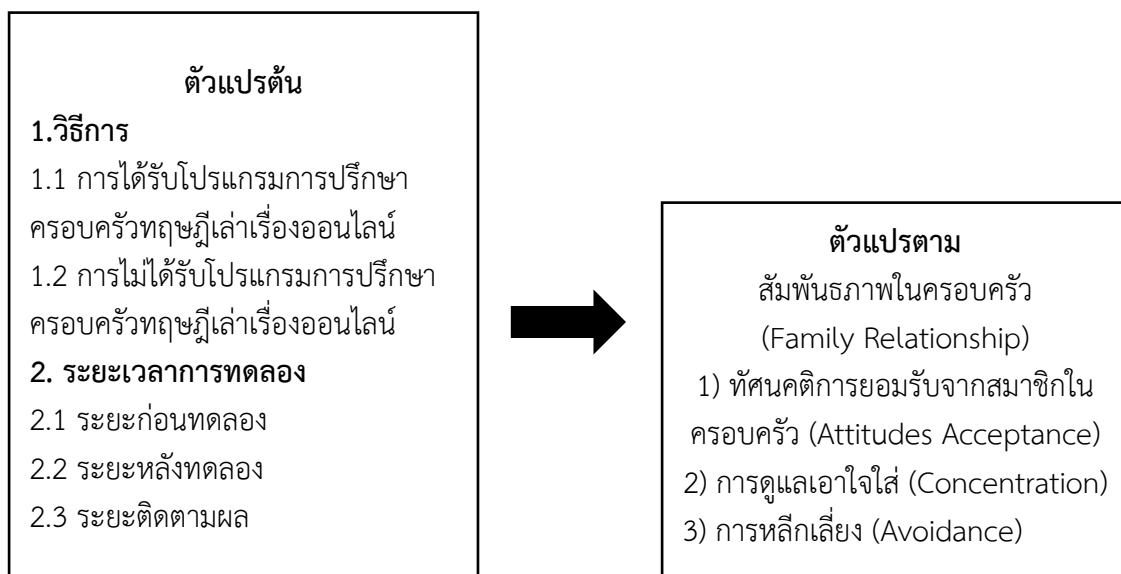
1. กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์มีคะแนนสัมพันธภาพใน ครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง สูงกว่าระยะก่อน การทดลอง
2. กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์มีคะแนนสัมพันธภาพใน ครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับปัจจัยด้านครอบครัว โดยเฉพาะในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่อาจประสบภาวะความเครียด และข้อจำกัดในการดูแล (Kroese et al., 2021) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดย Sherry and Sinha (1978) อธิบายองค์ประกอบสำคัญของสัมพันธ์ภาพไว้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทศนคติการยอมรับ (Attitudes Acceptance) 2) การดูแลเอาใจใส่ (Concentration) และ 3) การหลีกเลี่ยง (Avoidance) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้สำคัญถึงลักษณะความสัมพันธ์ให้เกิดความแตกต่างกัน หากขาดความสมดุลในด้านเหล่านี้ อาจนำไปสู่ความรู้สึกไม่มั่นคงและพฤติกรรมเบี่ยงเบนในเยาวชนได้ ทั้งในด้านการสื่อสาร การยอมรับ และความใกล้ชิดผูกพัน (Sherry & Sinha, 1978; Svensson & Johnson, 2022) ในขณะที่สัมพันธ์ภาพที่ดีเป็นปัจจัยปกป้องและสร้างความเข้มแข็งทางใจให้แก่เยาวชน (พชรพรรณ จิรงนิมิตสกุล และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน, 2563)

เพื่อให้เกิดการฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด แนวคิดการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่อง เน้นกระบวนการแยกปัญหาออกจากตัวบุคคล (Externalizing) และการร่วมกันสร้างเรื่องราวใหม่ (Re-authoring) ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งและเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวเข้าใจมุมมองของกันและกันได้ดียิ่งขึ้น (White & Epston, 1990; เทอดพงษ์ แต่งไทย และคณะ, 2564) นอกจากนี้ การนำรูปแบบการปรึกษาออนไลน์มาประยุกต์ใช้ ยังช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการ ลดข้อจำกัดด้านเวลาและการเดินทาง อีกทั้งยังเอื้อให้ผู้รับการปรึกษารู้สึกผ่อนคลายในการเปิดเผยข้อมูล (กนกวรรณ วังมณี และศิวิภรณ์ สองแสน, 2564) ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์แนวคิดเหล่านี้มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อพัฒนาสัมพันธ์ภาพในครอบครัวทั้ง 3 ด้าน ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยบูรพา (รหัสโครงการ IRB4-063/2568) ก่อนเริ่มการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการวิจัย และสิทธิประโยชน์ให้ผู้เข้าร่วมวิจัยรับทราบอย่างครบถ้วนโดยผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนได้ลงนามในหนังสือแสดงเจตนา

ยินยอม (Informed Consent) ด้วยความสมัครใจ และมีสิทธิ์ถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ

ในการพิทักษ์สิทธิและรักษาความลับของกลุ่มตัวอย่างข้อมูลส่วนบุคคลจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับและไม่ระบุตัวตน (Anonymity) โดยนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้นและข้อมูลจะถูกทำลายภายหลังจากเผยแพร่ผลงานวิจัยเสร็จสิ้น นอกจากนี้ เนื่องจากการเป็นการศึกษาผ่านระบบออนไลน์ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญสูงสุดกับความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล โดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ปลอดภัยและจัดสภาพแวดล้อมที่ปราศจากการรบกวน อีกทั้งผู้วิจัยซึ่งเป็นนักจิตวิทยาได้ประเมินความพร้อมทางจิตใจและดูแลระดับประจักษ์ของอารมณ์ของผู้เข้าร่วมวิจัยอย่างใกล้ชิดตลอดกระบวนการ เพื่อป้องกันผลกระทบทางจิตใจที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดเผยเรื่องราวในครอบครัว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเยาวชนที่กระทำผิด อายุ 15-18 ปี กับบิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน ในจังหวัดสุรินทร์

กระบวนการได้มาซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยเป็นบิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวกับเยาวชนที่กระทำผิดที่มีอายุ 15 - 18 ปี และอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 20 ครอบครัว (40 คน)
2. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุรินทร์ขออนุญาตให้นักจิตวิทยา เป็นผู้เก็บข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
3. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย เพื่อแนะนำตนเองและวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยใช้วิธีการโทรศัพท์
4. ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการวิจัย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บข้อมูล และการรักษาความลับของข้อมูล
5. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญที่จะได้รับในการเข้าร่วมโครงการวิจัย
6. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย โดยการทำแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวเยาวชนที่กระทำผิด
7. ผู้วิจัยทำการขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเยาวชนที่กระทำผิด อายุ 15 - 18 ปี กับบิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุรินทร์ โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก

- 1) เป็นบิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรกระทำผิด อายุ 15 - 18 ปี
- 2) เยาวชนที่กระทำผิดที่มีอายุ 15 - 18 ปี ต้องอยู่ในความดูแลของครอบครัวที่เป็นบิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยว
- 3) เยาวชนที่กระทำผิดต้องไม่อยู่ในระหว่างควบคุมตัว
- 4) มีคะแนนแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดอยู่ในระดับต่ำ
- 5) ไม่เคยเข้ารับการศึกษาครอบครัวและทำครอบครัวบำบัดมาก่อน
- 6) ไม่มีความผิดปกติทางสมองหรือมีอาการทางจิต
- 7) ไม่มีปัญหาการได้ยิน การมองเห็น การพูด

เกณฑ์การคัดออก

- 1) ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ตลอดช่วงการทดลอง
- 2) อยู่ในระหว่างควบคุมตัว

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง มีวิธีการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยนำผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยเข้าประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย
- 2) ผู้วิจัยให้ทำแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง
- 3) เลือกครอบครัวที่มีคะแนนอยู่ในระดับต่ำจากการแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดมาจัดเรียงจากคะแนนต่ำสุดขึ้นไป มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 ครอบครัว (40 คน) ทำการจับคู่ (Match Pair) จัดเรียงจากคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดขึ้นไปเป็นคู่ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง จำนวน 10 ครอบครัว (20 คน) และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 ครอบครัว (20 คน)

เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด เป็นแบบประเมินที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัด Family Relationship Inventory: (FRI-ss) ของ Sandeep Panchal และ Vasudha (2020) โดยพัฒนาจากแนวคิดของ Sherry และ Sinha (1987) ทั้งหมด 30 ข้อ โดยพิจารณา 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1) ทศนคติการยอมรับจากสมาชิกในครอบครัว (Attitudes Acceptance)
- 1.2) การดูแลเอาใจใส่ (Concentration)
- 1.3) การหลีกเลี่ยง (Avoidance)

ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 - 1 โดยไม่มีข้อคำถามที่ต่ำกว่า 0.5 ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาช (Cronbach's alpha Coefficient) เท่ากับ 0.85 ระดับสูง และค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) มีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ ที่มีค่า Corrected Item - Total Correlation ต่ำกว่า .20 เนื่องจากค่าความเชื่อมั่นในระดับสูงจึงนำข้อคำถามมาปรับปรุงแก้ไข

2. โปรแกรมการปรึกษาครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ ผ่านการตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และนำโปรแกรมบางส่วนทดลอง (Try Out) กับรายครอบครัว (บิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวและเยาวชนที่กระทำผิด) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 ครอบครัว (4 คน) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมซึ่งโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด รวมระยะเวลาการปรึกษารอบครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ ทั้งหมด 8 ครั้ง ครั้งละ 45 - 60 นาที สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ติดต่อกัน 4 สัปดาห์ ผ่านช่องทางออนไลน์ Line Meeting ดังนี้

ครั้งที่ 1 ปฐมนิเทศและสร้างสัมพันธภาพ สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วมวิจัย โดยเน้นการสร้างใจกว้างและบรรยากาศที่ปลอดภัย พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ ข้อตกลง และกติกาการเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันก่อนเข้าสู่กระบวนการปรึกษาในครั้งถัดไป

ครั้งที่ 2 การรักษาสัมพันธภาพ และการนำปัญหาออกสู่ภายนอก เพื่อรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วมวิจัย รวมถึงให้บิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวและบุตรที่กระทำผิดถ่ายทอดเรื่องราวปัญหาสัมพันธภาพในครอบครัวอย่างอิสระผ่านการเล่าเรื่อง ด้วยเทคนิคบทสนทนาที่เน้นการนำปัญหาออกสู่ภายนอก (Externalizing Conversations) และเทคนิคการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมวิจัยเล่าเรื่องให้ครบถ้วน

ครั้งที่ 3 การเรียนรู้และเข้าใจผลที่เกิดจากทัศนคติการยอมรับจากสมาชิกในครอบครัวให้บิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวและบุตรที่กระทำผิดเรียนรู้และเข้าใจผลที่เกิดจากการทัศนคติการยอมรับของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อสัมพันธภาพในครอบครัว ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ด้วยเทคนิคการช่วยให้บุคคล

อธิบายปัญหาของตน (Assisting the Person Describe the Problem) และเทคนิคการตรวจสอบ ความกดดันด้านวัฒนธรรมที่ทำให้ปัญหาฝังอยู่ภายใน (Examining Cultural Pressures to See Problems as Internal)

ครั้งที่ 4 การเรียนรู้และเข้าใจผลที่เกิดจากการดูแลเอาใจใส่กันในครอบครัว ให้บิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวและบุตรที่กระทำผิดได้นำปัญหาจากการเลี้ยงดูของครอบครัวออกสู่ภายนอก โดยไม่ติดค้างอยู่ภายในตัวบุคคล รวมถึงให้ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลเอาใจใส่บุตรอย่างใกล้ชิด ด้วยเทคนิคบทสนทนาที่เน้นการนำปัญหาออกสู่ภายนอก และเทคนิคการใช้คำอุปมาอุปมัย (Metaphor) ในการใช้คำถาม

ครั้งที่ 5 การเรียนรู้และเข้าใจผลที่เกิดจากการการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบให้บิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวและบุตรที่กระทำผิด ได้เรียนรู้และเข้าใจถึงวิธีการเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวผ่านการเล่าเรื่องที่ใช้บทสนทนาที่เน้นผลลัพธ์เฉพาะตน (Conversations that Highlight Unique Outcomes) และให้ตระหนักถึงผลกระทบจากการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว พร้อมทั้งได้เรียนรู้วิธีการเลี้ยงดูในรูปแบบใหม่ ผ่านเทคนิคบทสนทนาที่เน้นการแต่งเรื่องขึ้นใหม่ (Re-authoring Conversation)

ครั้งที่ 6 การพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ให้บิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวกับบุตรที่กระทำผิด เกิดความกระจ่างชัดในปัญหา มองปัญหาเป็นเรื่องปกติ (Normalizing) และมีกำลังใจกลับมาสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัว โดยผู้วิจัยใช้เทคนิคการเชื้อเชิญให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตั้งชื่อให้ปัญหา (Inviting the Person to Name the Problem) และตระหนักถึงความสำคัญของการมีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวผ่านการทบทวนสมาชิกภาพ ปรับลดหรือเพิ่มบทบาท ความเป็นสมาชิกภาพในครอบครัว ด้วยเทคนิคบทสนทนาที่เน้นการปรับแต่งสมาชิกภาพขึ้นใหม่ (Re-Membering Conversation)

ครั้งที่ 7 การเล่าเรื่องราวที่แสดงถึงสัมพันธภาพในครอบครัว ให้บิดาเลี้ยงเดี่ยวหรือมารดาเลี้ยงเดี่ยวกับบุตรที่กระทำผิด ได้ทบทวนวิถีคิด อารมณ์ ความรู้สึกที่แสดงถึงลักษณะสัมพันธภาพในครอบครัวของตนเอง โดยการใช้บทสนทนาลักษณะที่ดีในครอบครัว เป็นการใช้บทสนทนาวิธีการกำหนดนิยามใหม่ที่ให้คุณค่าต่อสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ด้วยเทคนิคบทสนทนาที่เป็นวิธีการกำหนดนิยามใหม่ที่ให้คุณค่า (Definitional Ceremonies)

ครั้งที่ 8 ประเมินผลการปรึกษาและยุติการให้การปรึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยดำเนินการขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วยภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุรินทร์

2. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยนำแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดไปทดลองกับครอบครัวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ครอบครัว เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือในกระบวนการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

2.2 ผู้วิจัยให้ผู้ช่วยวิจัยนำแบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปประเมินกับกลุ่มตัวอย่าง ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยการคัดเลือก จำนวน 20 ครอบครัว แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 10 ครอบครัว และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 ครอบครัว

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการให้การปรึกษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด กับกลุ่มทดลองเป็นรายครอบครัวจนครบ 10 ครอบครัว ครอบครัวละ 8 ครั้ง

2.4 ผู้วิจัยประเมินผลทั้งในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ภายหลังกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการปรึกษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด ครบ 8 ครั้งในขั้นยุติการปรึกษา โดยใช้แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด

2.5 ผู้วิจัยติดตามผลทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังสิ้นสุดการได้รับโปรแกรมการฝึกหัด ครอบครัวยุทธศาสตร์เล่าเรื่องออนไลน์เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชน ที่กระทำผิด หลังทดลองไปแล้ว 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบประเมินสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิด

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ข้อมูลทั่วไปและคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2) วิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน เพื่อเปรียบเทียบผลความแตกต่างของสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้ง 3 ระยะการทดลอง ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำ ประเภทหนึ่งตัวแปรระหว่างกลุ่มและหนึ่งตัวแปรภายในกลุ่ม (Repeated Measures Analysis of ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี Bonferroni Variance : One Between-Subjects Variable and One Within-Subjects Variable) ของ Howell (2007) เมื่อพบ

ผลการวิจัย

ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ 1 กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการฝึกหัดครอบครัวยุทธศาสตร์เล่าเรื่องออนไลน์มีคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง สูงกว่าระยะก่อนการทดลอง

ผลการวิจัยพบว่า ผลทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนวัดซ้ำ โดยใช้ Mauchly's Test พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = .054$, Mauchly's $W = .483$, Approx. Chi-Square = 5.825, $df = 2$) ข้อมูลเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น ดังนั้น จึงพิจารณาผลด้วย ค่า Sphericity Assumed มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยการทดสอบ Bonferroni ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ของกลุ่มทดลอง

Interval	MD	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval for Difference	
				Lower Bound	Upper Bound
Post-test – Pre-test	26.35	1.184	.000*	22.867	29.816
Follow-up – Pre-test	33.71	2.357	.000*	26.794	40.620

(* p-value (Sig.) < 0.05)

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มทดลองแตกต่างกัน สามารถสรุปผลทดสอบตามสมมติฐานของการวิจัยที่ 1 ได้ดังนี้

ระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง สูงกว่าระยะก่อนการทดลอง พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าเฉลี่ยความแตกต่าง 26.35 และ 33.71 คะแนน หลังจากสิ้นสุดที่ได้รับโปรแกรมการฝึกหัดครอบครัวยุทธศาสตร์เล่าเรื่องออนไลน์ และติดตามผลการทดลอง 2 สัปดาห์ ระดับคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดเพิ่มขึ้นดีกว่าช่วงก่อนการทดลองและยังคงรักษาระดับคะแนน

ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยที่ 2 กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการรักษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์มีคะแนนสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม

ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้แก่ ระยะก่อนการทดลอง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลการทดลองระดับมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเปรียบเทียบรายคู่ด้วยการทดสอบ Bonferroni ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

Interval	MD	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval for Difference	
				Lower Bound	Upper Bound
Post-test	27.59	1.888	.000*	23.630	31.562
Follow-up	40.26	2.373	.000*	35.280	45.250

(* p-value (Sig.) < 0.05)

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ช่วงระยะเวลาทดลองของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน สามารถสรุปผลทดสอบ ตามสมมติฐานของการวิจัยที่ 2 ได้ดังนี้

กลุ่มทดลองระยะหลังการทดลอง และระยะติดตามผลการทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าเฉลี่ยความแตกต่าง 27.59 และ 40.26 คะแนน กลุ่มทดลองหลังที่ได้รับโปรแกรมการรักษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์และติดตามผลการทดลอง 2 สัปดาห์ มีระดับคะแนนสัมพันธภาพครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการรักษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากสมมติฐานของการวิจัยที่ 1 พบว่า กลุ่มทดลองมีสัมพันธภาพครอบครัวดีขึ้นหลังได้รับโปรแกรมการรักษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ สะท้อนถึงประสิทธิภาพของกระบวนการภายในที่เกิดขึ้นจากการเยียวยาและฟื้นฟูความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงมุมมองต่อ “ตนเอง” และ “สมาชิกครอบครัว” ผ่านการเล่าเรื่องที่ไม่ถูกตัดสิน การเล่าเรื่องช่วยให้สามารถแยกปัญหาออกจากตนเอง ด้วยความเชื่อว่าบุคคลไม่ใช่ปัญหา และครอบครัวมองเห็นคุณค่าของกันและกัน เมื่อสามารถเล่าเรื่องชีวิตของตนเองในมุมที่ไม่ถูกตัดสินและมีการรับฟังอย่างตั้งใจ นำไปสู่การสร้างความหมายใหม่ให้กับความสัมพันธ์ในครอบครัว (White & Epston, 1990)

การเปิดโอกาสให้เกิด การเขียนเรื่องใหม่ (Re-Authoring) ที่มีความหวังและความเข้าใจเป็นพื้นฐาน โดยให้สมาชิกในครอบครัวเป็นเจ้าของเรื่องราวของตนเอง ไม่ยึดติดกับปัญหาในอดีต แต่เรียนรู้ที่จะมองเห็นจุดแข็งและคุณค่าของกันและกัน ผลลัพธ์ที่สัมพันธภาพครอบครัวดีขึ้น จึงสะท้อนให้เห็นว่าการเยียวยาทางอารมณ์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องแม้ผ่านพ้นระยะการทดลองไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ Ghavibazou, Hosseinian, Ghamari Kivi, and Ale Ebrahim (2022) พบว่า ทฤษฎีการเล่าเรื่องมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเข้าใจความไว้วางใจและลดการตัดสินกันในครอบครัวที่มีความขัดแย้ง จากงานวิจัยของ Sexton และ Turner (2010) พบว่า ประสิทธิภาพการบำบัดครอบครัว ส่งผลต่อการลดปัญหาพฤติกรรมและอัตราการกระทำผิดซ้ำ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนจากครอบครัวที่มีความเสี่ยงสูง เติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีการรับฟัง ขาดการดูแล และขาดการสนับสนุนทางบวก เมื่อได้รับการบำบัดครอบครัวที่เปิดพื้นที่ให้ได้สื่อสารทำความเข้าใจกันมากขึ้น การสื่อสารที่ดี

(ฟังโดยไม่ตัดสิน ตอบสนองด้วยความเข้าใจ) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของเยาวชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงกลไกสำคัญของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเยาวชนคือการสร้างสัมพันธภาพภายในครอบครัวจากการรับฟัง

จากงานวิจัยของ Carpenter และ Sarkar (2024) พบว่า การบำบัดด้วยการเล่าเรื่องเป็นประสบการณ์ใช้ได้ผลในการช่วยเหลือผู้ปกครองที่มีบาดแผลทางจิตใจจากประสบการณ์ที่ถูกคุกคามในชีวิตจากการเปิดพื้นที่ให้ได้เล่าเรื่องชีวิตที่บอบช้ำในอดีต ส่งผลให้เริ่มเข้าใจประสบการณ์อย่างมีโครงสร้างและสร้างความหมายใหม่ ช่วยให้ได้ทบทวนประสบการณ์ชีวิต สร้างความเข้าใจร่วมกัน และมีปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ดีขึ้น นำไปสู่การฟื้นฟูศักยภาพในการดูแลบุตร และงานวิจัยของ Cheung, Tsang, Hsu, and Yip (2024) พบว่า การปรึกษาด้วยการเล่าเรื่องมาใช้ในกลุ่มผู้ปกครองที่มีบุตรวัยรุ่น สามารถช่วยฟื้นฟูทักษะการสื่อสารลดความเครียดในการเลี้ยงดู และเสริมสร้างสายสัมพันธ์ทางอารมณ์

สรุป กระบวนการ "แยกปัญหาออกจากตัวบุคคล" (Externalizing the Problem) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของทฤษฎีเล่าเรื่อง กระบวนการนี้ช่วยลดล็อกความรู้สึกผิดและการตีตราตัวเองของเยาวชนและผู้ปกครอง ทำให้ลดกำแพงการป้องกันตัวเอง และเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวหันหน้าเข้าหากัน เพื่อร่วมมือจัดการกับปัญหาแทนที่จะโทษกันเอง นอกจากนี้ สิ่งที่ทำให้สัมพันธภาพเปลี่ยนคือการสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางออนไลน์ที่เอื้อให้เกิดการฟังเสียงที่ไม่เคยถูกได้ยิน (Double Listening) ทำให้สมาชิกมองเห็นความตั้งใจที่ซ่อนอยู่หลังพฤติกรรมบางอย่าง จนนำไปสู่การยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกันที่สุดในที่สุด

ผลจากสมมติฐานของการวิจัยที่ 2 พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการปรึกษาคครอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการฟื้นฟูความสัมพันธ์ในครอบครัว สอดคล้องกับแนวคิดในทฤษฎีเล่าเรื่องที่เน้นให้ครอบครัวร่วมสร้างเรื่องราวใหม่ผ่านการตั้งคำถามทรงพลัง และการเล่าเรื่องซึ่งกันและกัน ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนวิธีรับรู้และมีบทบาทใหม่ในฐานะผู้ร่วมเยียวยา

ทฤษฎีเล่าเรื่องเป็นการเปิดพื้นที่ให้สมาชิกในครอบครัวร่วมสร้างความหมายใหม่ ได้เล่าเรื่องชีวิตของตนเองในมุมมองใหม่ที่ปราศจากการตัดสิน ความเครียด และอคติ ซึ่งกระบวนการนี้ไม่ได้เกิดขึ้นในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhou et al. (2020) พบว่า การปรึกษาเล่าเรื่องสามารถลดความขัดแย้งทางอารมณ์ และเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างบุคคลได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อครอบครัวเผชิญกับความตึงเครียดระยะยาวในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวที่มีเยาวชนอายุ 15 - 18 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการอิสรภาพและบทบาทตนเอง การไม่มีแบบอย่างที่ดีสอดคล้องกับเพศ (เช่น เด็กชายที่เติบโตกับมารดาเพียงคนเดียว) และขาดการดูแลแบบมีโครงสร้างอาจนำไปสู่ความหวั่นไหวในครอบครัวและการหันไปหากกลุ่มเพื่อนหรือพฤติกรรมเสี่ยงเพื่อแสวงหาความเข้าใจ (Schaefer, Haynie, and Osgood, 2023)

การให้ครอบครัวมีโอกาสเล่าเรื่องร่วมกัน ผ่านคำถามปลายเปิด และการสร้างความหมายใหม่ในประสบการณ์ชีวิต จึงเป็นพื้นที่การปรึกษาที่ทำให้ทั้งผู้ปกครองและเยาวชนตระหนักถึงคุณค่า ความเปราะบาง และความหวังของกันและกัน

การเปลี่ยนแปลงในกลุ่มทดลองที่แตกต่างจากกลุ่มควบคุม จึงไม่ใช่เพียงผลของกิจกรรมเชิงเทคนิค แต่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ที่ลึกซึ้ง ซึ่งการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่อง ช่วยปลดล็อก และผลักดันให้เกิด

การเปลี่ยนแปลงในครอบครัว (Juda, 2024; Svensson & Johnson, 2022)

สรุป ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ชี้ให้เห็นว่า โปรแกรมนี้ได้ผล เพราะการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง ผ่านเทคนิคคำถามสัมพันธภาพ ที่กระตุ้นให้สมาชิกในครอบครัวมองเห็นผลกระทบของการกระทำของตนที่มีต่อผู้อื่น และ กลไกทางทฤษฎีที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ การเขียนเรื่องราวใหม่ (Re-authoring) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนโครงเรื่องชีวิตจาก เรื่องราวที่เต็มไปด้วยปัญหาและความล้มเหลว ให้กลายเป็น เรื่องราวแห่งความหวังและความสามารถ เมื่อครอบครัวร่วมกันค้นพบข้อบกพร่อง

(Unique Outcomes) หรือช่วงเวลาใดๆ ที่เคยถูกมองข้าม ก็จะทำให้พลังในการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เองในกลุ่มควบคุมที่ขาดกระบวนการชี้แนะทางจิตวิทยา

คำถามการวิจัย โปรแกรมการศึกษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดได้เพิ่มขึ้น

ผลลัพธ์ของโปรแกรมไม่เพียงแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงคุณภาพของความสัมพันธ์ ที่ถูกฟื้นฟูผ่านการเปิดพื้นที่ในการเล่าเรื่องการฟังอย่างตั้งใจ และการสร้างความหมายร่วมใหม่ในครอบครัว

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์ประกอบที่ 2 การดูแลเอาใจใส่ มีคะแนนเพิ่มสูงขึ้น สะท้อนให้ถึงความเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้งในระดับความสัมพันธ์ ของความรู้สึกลึกถึงห่วงใย การเปิดใจรับฟัง และการลดพฤติกรรม การหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ เมินเฉย ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ปกครองได้รับฟังเยาวชนด้วยความเข้าใจมากขึ้นและเยาวชนรู้สึกได้รับความใส่ใจและการยอมรับ ส่งผลให้ลดการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ เพิกเฉย และเพิ่มทัศนคติการยอมรับจากสมาชิกในครอบครัว ตามลำดับ

นอกจากนี้ ความต่อเนื่องของผลลัพธ์ในระยะติดตามผล 2 สัปดาห์หลังโปรแกรมยุติ แสดงให้เห็นถึงความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Cheung et al. (2024) ที่พบว่าการใช้ทฤษฎีการเล่าเรื่องในโปรแกรมกับบิดามารดาและเยาวชนที่กระทำผิดช่วยเสริมความผูกพันและลดช่องว่างทางอารมณ์ได้จริง

สรุป โปรแกรมนี้ได้ผลในการเสริมสร้างสัมพันธภาพคุณค่าทางจิตใจช่วยเปลี่ยนความห่างเหินเป็นความเข้าใจ ให้กลายเป็นความสัมพันธ์แบบรับฟัง ซึ่งเป็นหัวใจของการเยียวยาครอบครัวในบริบทเยาวชนที่กระทำผิด เพราะมีการทำงานเจาะจงไปที่องค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน คือ การเพิ่มทัศนคติการยอมรับ การเพิ่มการดูแลเอาใจใส่ และการลดการหลีกเลี่ยง โดยใช้กระบวนการทางทฤษฎีเล่าเรื่อง เข้าไปแทรกแซงในจุดที่เปราะบางที่สุด นั่นคือการสื่อสารและความหมายที่ให้กับกันและกันการเปลี่ยนจากการสื่อสารที่เต็มไปด้วยการตำหนิ เป็นการสื่อสารที่เน้นการค้นหาคุณค่า (Deconstruction) ทำให้สมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะผู้ปกครองเล็งเห็นและบุตรวัยรุ่นสามารถก้าวข้ามความขัดแย้งเดิม ๆ และร่วมกันถักทอสายใยความผูกพันใหม่ที่แข็งแรงและยั่งยืนกว่าเดิม

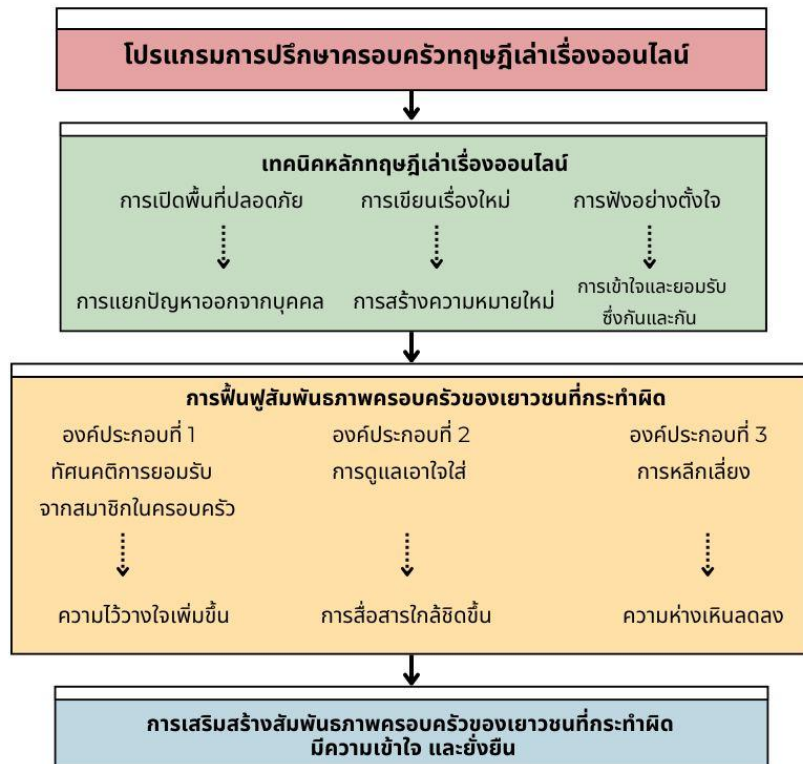
องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การศึกษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่อง ไม่เพียงเป็นเครื่องมือบำบัดเยียวยารายบุคคล แต่สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกฟื้นฟูความสัมพันธ์ในระบบครอบครัวภายใต้บริบทกระบวนการยุติธรรม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเมื่อนำมาบูรณาการในรูปแบบออนไลน์ จะเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงผ่านเทคนิคหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเปิดพื้นที่ปลอดภัย การเขียนเรื่องใหม่ และการฟังอย่างตั้งใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวเกิดการแยกปัญหาออกจากตัวบุคคล การสร้างความหมายใหม่ และเกิดการเข้าใจและยอมรับซึ่งกันและกัน

กระบวนการทางจิตวิทยาดังกล่าว นำไปสู่การฟื้นฟูสัมพันธภาพครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดใน 3 มิติสัมพันธ์ ได้แก่

1. ด้านทัศนคติการยอมรับจากสมาชิกในครอบครัว ที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้เกิด ความไว้วางใจเพิ่มขึ้น
2. ด้านการดูแลเอาใจใส่ ที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางบวก ส่งผลให้เกิด การสื่อสารใกล้ชิดขึ้น
3. ด้านการหลีกเลี่ยง ที่มีระดับลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้ ความห่างเหินลดลง

ความเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกันทั้งระบบนี้ จึงนำไปสู่การเสริมสร้างสัมพันธภาพครอบครัวของเยาวชนที่กระทำผิดที่มีความเข้าใจและยั่งยืน ซึ่งเป็นปัจจัยปกป้องที่สำคัญในการลดการกระทำผิดซ้ำในอนาคต

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1) ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่ดูแลครอบครัวหรือเยาวชนได้นำโปรแกรมการปรึกษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ไปปรับใช้ในบริบทของครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการสื่อสารเชิงบวกระหว่างผู้ปกครองกับเยาวชน

1.2) หน่วยงานที่ทำงานร่วมกับครอบครัว เช่น หน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน หรือหน่วยงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พิจารณานำโปรแกรมการปรึกษารอบครัวที่ส่งเสริมการเล่าเรื่องร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและบุตรไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัยและบริบทของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อช่วยฟื้นฟูความสัมพันธ์และลดโอกาสการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้

1.3) ผู้ที่นำโปรแกรมการปรึกษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์ไปใช้ ควรมีความเข้าใจในหลักการของทฤษฎีเล่าเรื่อง (Narrative Theory) โดยเฉพาะเทคนิคสำคัญ เช่น การแยกปัญหาออกจากตัวบุคคล และการใช้บทสนทนาเพื่อสร้างความหมายใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการฟื้นฟูสมรรถภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) งานวิจัยในอนาคตควรมีการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัย การใช้สารเสพติด ด้วยการปรึกษารอบครัวทฤษฎีเล่าเรื่องออนไลน์

2.2) ควรมีการศึกษาต่อเนื่องในระยะติดตามผลที่ยาวขึ้น เช่น 3 - 6 เดือนหลังสิ้นสุดโปรแกรมเพื่อประเมินความยั่งยืนของการเปลี่ยนแปลงด้านสัมพันธภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ วังมณี และ ศิวภรณ์ สองแสน. (2564). โปรแกรมการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาบุคคลแบบออนไลน์เพื่อการปรับตัวทางสังคมภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 32(2), 29–42.
- กรมกิจการสตรีและครอบครัว. (2562). *รายงานสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ประจำปี พ.ศ. 2562*. สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2567, จาก <http://www.dwf.go.th>
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2563). *รายงานสถิติคดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. กระทรวงยุติธรรม. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.djop.go.th/storage/files/2/year63-2.pdf>
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2563). *รายงานสถิติคดี ประจำปี 2563*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2567, จาก <http://www.djop.go.th>
- เทอดพงษ์ แต่งไทย, เพ็ญภา กลุณภาดล และ ประชา อินัง. (2564). ผลการปรึกษาทฤษฎีเล่าเรื่องต่อความเครียดเชิงวิชาการของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 38(103), 184–194.
- พชรพรรณ จิรังนิมิตสกุล และ อีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2563). สัมพันธภาพในครอบครัว ความฉลาดทางจริยธรรม การเผชิญความเครียด และความผาสุกทางใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia*, 26(2), 172–187.
- วันัญญา แก้วแก้วปาน. (2560). สัมพันธภาพครอบครัวกับปัญหาการกระทำความผิดในวัยรุ่น. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(1), 361–371.
- ศิริวรรณ กมลสุขสถิต. (2563). แนวทางในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยอาศัยปัจจัยทำนายทางอาชญวิทยา. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 7(1), 1–19.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *Statistical yearbook of Thailand 2022*. กระทรวงมหาดไทย. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.nso.go.th/public/e-book/Statistical-Yearbook/SYB-2022/>
- Carpenter, S., & Sarkar, A. (2024). Narrative exposure therapy in a child protection context: Breaking intergenerational cycles by providing a pathway through past trauma. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy*, 45(4), 464–476.
- Cheung, F. F. Y., Tsang, C., Hsu, Y. C., & Yip, P. S. F. (2024). A pilot study of a narrative approach in an adolescent parenting program for enhancing parenting competency during the COVID-19 pandemic in Hong Kong. *British Journal of Guidance & Counselling*.
- Ghavibazou, E., Hosseinian, S., Ghamari Kivi, H., & Ale Ebrahim, N. (2022). Narrative therapy: Applications and outcomes A systematic review. *Preventive Counseling*, 2(4), 1–11.
- Juda, N. (2024). *Single fathers, family structure, and adolescent male delinquency*. New Male Studies.
- Kroese, J., Bernasco, W., Liefbroer, A. C., & Rouwendal, J. (2021). Single-parent families and adolescent crime: Unpacking the role of parental separation, parental decease, and being born to a single-parent family. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, 7(4), 596–622.

- Sexton, T., & Turner, C. W. (2010). The effectiveness of functional family therapy for youth with behavioral problems in a community practice setting. *Journal of Family Psychology*, 24(3), 339–348.
- Sherry, G. P., & Sinha, J. C. (1978). *Manual for family relationship inventory*. Agra, India: National Psychological Corporation.
- Svensson, R., & Johnson, B. (2022). Does it matter in what family constellations adolescents live? Reconsidering the relationship between family structure and delinquent behaviour. *PLOS ONE*, 17(4), e0265964.
- White, M., & Epston, D. (1990). *Narrative means to therapeutic ends*. New York, NY: Norton.
- Zhou, D. R., et al. (2020). Outside-in or inside-out? A randomized controlled trial of two empowerment approaches for family caregivers of people with schizophrenia. *Issues in Mental Health Nursing*, 41(9), 761–772.
-